

ІСТОРІЯ

УДК 341.76:008]:330.111.4-026.15(477)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/70-2-1>**Христина ПЛЕЦАН,***orcid.org/0000-0002-8179-7896*

кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент факультету івент-індустрії, фешн та шоу-бізнесу
Київського національного університету культури і мистецтв
(Київ, Україна) *k.pletsan@gmail.com*

УНІВЕРСАЛЬНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ ВИНИКНЕННЯ, ЕВОЛЮЦІЇ І ФУНКЦІОНУВАННЯ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ В СТРУКТУРІ МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ УКРАЇНИ

У статті розкрито універсальні закономірності виникнення, еволюції та функціонування культурної дипломатії як складової механізму розвитку креативних індустрій в Україні. Визначено, що культурна дипломатія є одним із пріоритетних напрямів державної політики, що відкриває перспективи соціального, культурно-креативного та економічного розвитку держави. Обґрунтовано, що фактор культури як складової «м'якої сили» у світовій політиці нині набуває осучасненого й інноваційного значення, вагомо зростає його вплив на загальносвітові соціально-економічні й соціокультурні процеси та міжнародні відносини. Проаналізовано особливості розвитку культури через креативні індустрії, крізь призму двостороннього співробітництва в умовах глобальних викликів. З позиції історичного підходу досліджено, що ефективне співробітництво можливе через залучення закладів культури та інституцій креативних індустрій для популяризації культури, мистецтва і культурної спадщини України. Обґрунтовано роль культурної дипломатії у формуванні релевантного іміджу країни у світовій спільноті, сприянні культурним обмінам, просуванню мистецтва, культури та креативних проєктів, а також впливу на сталість розвитку креативних індустрій в контексті глобалізації. Окрема увага приділена креативним інструментам розвитку культурної дипломатії України. Виокремлено важливість діяльності представників української діаспори, включаючи видатних науковців, культурних державних діячів, акторів і артистів, успішних особистостей, митців і креаторів, які відіграють важливу роль у розвитку української культурної дипломатії. Акцентовано на культурно-креативних проєктах як драйверах кроскультурної взаємодії, щодо створення бренду «Креативна Україна», а також популяризації української культури, креативного потенціалу, української історії і самобутності, унікальності через різні креативні форми й інструменти. Доведено, що всебічна співпраця між Україною та країнами світу сприятиме процвітанню, добробуту та безпеці євроатлантичної спільноти. Еволюція і функціонування культурної дипломатії в структурі креативних індустрій залишається нерозкритими, що і виводимо у площину наукового дослідження.

Ключові слова: культурна дипломатія, креативні індустрії, еволюція, культурно-креативні проєкти, імідж держави, бренд «Креативна Україна», сталий розвиток.

Khrystyna PLETSAN,*orcid.org/0000-0002-8179-7896*

PhD in Public Administration, Associate Professor,
Associate Professor at the Faculty of Event Industry, Fashion and Show Business
Kyiv National University of Culture and Arts
(Kyiv, Ukraine) *k.pletsan@gmail.com*

UNIVERSAL PATTERNS OF THE EMERGENCE, EVOLUTION AND FUNCTIONING OF CULTURAL DIPLOMACY IN THE STRUCTURE OF THE DEVELOPMENT MECHANISM OF CREATIVE INDUSTRIES OF UKRAINE

The article reveals the universal regularities of the emergence, evolution and functioning of cultural diplomacy as a component of the mechanism of development of creative industries in Ukraine. It was determined that cultural diplomacy is one of the priority directions of state policy, which opens prospects for the social, cultural and economic development of the state. It is substantiated that the factor of culture as a component of «soft power» in world politics today acquires a modernized and innovative meaning, its influence on global socio-economic and socio-cultural processes and international relations is growing significantly. The peculiarities of the development of culture through creative industries, through the prism of bilateral cooperation in the conditions of global challenges, are analyzed. From the standpoint of the historical

approach, it has been investigated that effective cooperation is possible through the involvement of cultural institutions and institutions of creative industries for the promotion of culture, art and cultural heritage of Ukraine. The role of cultural diplomacy in forming a relevant image of the country in the world community, promoting cultural exchanges, promoting art, culture and creative projects, as well as influencing the sustainability of the development of creative industries in the context of globalization is justified. Special attention is paid to creative tools for the development of cultural diplomacy of Ukraine. The importance of the activities of representatives of the Ukrainian diaspora, including outstanding scientists, cultural statesmen, actors and artists, successful personalities, artists and creators, who play an important role in the development of Ukrainian cultural diplomacy, is highlighted. Emphasis is placed on cultural and creative projects as drivers of cross-cultural interaction, regarding the creation of the «Creative Ukraine» brand, as well as the popularization of Ukrainian culture, creative potential, Ukrainian history and identity, uniqueness through various creative forms and tools. It has been proven that comprehensive cooperation between Ukraine and the countries of the world will contribute to the prosperity, well-being and security of the Euro-Atlantic community. The evolution and functioning of cultural diplomacy in the structure of creative industries remains undiscovered, which we bring to the level of scientific research.

Key words: *cultural diplomacy, creative industries, evolution, cultural and creative projects, state image, Creative Ukraine brand, sustainable development.*

Україна – це вічність, не тільки сьогоднішня,
але й передусім майбутня й минула

Ярослав Стецько

Постановка проблеми. Україна безперечно креативна країна, з багатогранною культурою, самобутньою історією, столітніми звичаями і традиціями, різновекторною культурно-креативною діяльністю. Нині український народ має унікальну можливість відкрити українську Україну світу через культуру і діяльність креативних індустрій. Дієвим інструментом у контексті інтегрування у світовий соціально-економічний, політичний і культурно-креативний простір є ефективна модель культурної дипломатії. Кризь призму історичного підходу, аналізуючи виникнення, еволюцію і функціонування культурної дипломатії можемо стверджувати, що з 2014 року у відповідь на якісно нові державотворчі зміни почала формуватися українська модель культурної дипломатії. Нині ж, в умовах глобалізаційних змін, культурна дипломатія в Україні має розвиватись відповідно до вимог суспільства. Саме тому культурну дипломатію потрібно виокремлювати як пріоритетний напрям зовнішньої політики України, забезпечуючи можливість відкривати Україну світу через програми, культурно-креативні проекти, фестивалі, виставки та культурні обміни, застосування інноваційних технологій, креативний потенціал, створюючи позитивний імідж країни та розширюючи міжнародне співробітництво. Доцільність дослідження розвитку креативних індустрій через механізми та інструменти культурної дипломатії є вкрай актуальним, оскільки сприяє промоції української культури і мистецтва, просуванню українського продукту та інтеграції України у світовий культурно-креативний простір, переосмисленню культурної дипломатії задля майбутнього, формування нових підходів і нових моделей культурних

відносин як основи формування бренду «Креативна Україна».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Динаміка сучасних наукових пошуків відзначається широким спектром досліджуваної проблематики. Оскільки культурна дипломатія цікавить дослідників у різносторонньому аспекті. У більшості наукових розвідок знаходимо розуміння культурної дипломатії як одного з видів публічної дипломатії та невіддільна частини політики «м'якої сили», що охоплює обмін ідеями, інформацією, творами мистецтва та іншими компонентами культури між державами і народами з метою зміцнення взаєморозуміння. Загалом, концептуальні основи взаємодії культурної дипломатії, державних інституцій і глобалізаційних тенденцій досліджують Л. Джора, І. Забіяка, І. Костиця, Дж. Мітчел, Н. Ржевська, О. Розумна, Г. Шамбровський, М. Шевченко, В. Шейко; водночас А. Атаманенко, Н. Мусієнко зосереджують увагу на дослідженні прояву дипломатії закордонних українців і діаспор; важливість діяльності спільнот і конгресів українців закордоном аналізують М. Бем; обґрунтовують пріоритетні міжнародні культурні взаємодії і культурно-креативні проекти для представлення України у світі Т. Демкура, Б. Кост, Т. Пересунько, Г. Піскорська, М. Поплавський, С. Русаков, В. Ціватий, Н. Шалена, К. Фарінья; формування українського бренду через інструменти культурної дипломатії у світі розкривають Д. Долотова, А. Кравченко, Т. Нагорняк, І. Френкель. Позитивно оцінюючи проведену роботу, відзначимо, що з позиції культурної дипломатії як складової механізму розвитку креативних індустрій в Україні дослідження не проводились, що й підтверджує актуальність статті.

Метою статті є обґрунтування культурологічної позиції щодо універсальних закономірностей

виникнення, еволюції та функціонування культурної дипломатії як складової механізму розвитку креативних індустрій України.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Тенденції особливостей формування позитивного сприйняття світовою спільнотою України, визначення її місця в сучасній системі міжнародних відносин реалізуються ефективними інструментами культурної дипломатії. У контексті зазначимо, що розвиток культурної дипломатії для країн, які інтегруються у світовий соціально-економічний, політичний і культурний простір пріоритетним важливим є відстежування сучасних глобальних трендів, тенденцій, ретрансляції запитів суспільства, генерування нових ідей та сприяння соціокультурному розвитку. Відповідно глобалізаційні виклики і можливості безпосередньо впливають на формування моделі культурної дипломатії. Так, потреба в кроскультурних підходах, які реалізують функціонування і розвиток секторів креативних індустрій на основі «усвідомлення відмінностей в ідеях, звичаях, культурних традиціях, притаманних різним народам, здатність побачити спільне й різне між культурними та подивитись на культуру власної спільноти очима інших народів» (Шейко, 2009). Відповідно в основі культурної дипломатії розглядаємо обмін та взаємність цінностями у міжнародній взаємодії, що, власне, викристалізовується у мультилатералізм. Це особливість організації міжнародних відносин, концептуальними засадами якої є інклюзивний механізм багатосторонніх відносин на засадах інтеркультурного діалогу (Джора, 2013: 45), що забезпечує рівність, взаємодію, довіру і креативність. Підкреслимо, що фактор культури як складової «м'якої сили» у світовій політиці на сьогодні набуває осучасненого й інноваційного значення, вагомо зростає його вплив на загальносвітові соціально-економічні й соціокультурні процеси та міжнародні відносини. Отже, культура залишається ефективним інструментом, за допомогою якого сектори креативних індустрій української держави можуть представників творчих, наукових, бізнес і креативних секторів різних країн до культурно-креативних проєктів, що забезпечує комунікаційну взаємодію.

Зауважимо, що вперше дефініцію «культурна дипломатія» запровадив Джозеф Най (професор Гарвардського університету) як «м'яку силу», що в широкому значенні розуміють як поняття, яке включає культурний потенціал, медіа, науку, освіту, спорт, туризм і національні кухні (Нуе, 2008). Своєю чергою, Г. Шамбровський & Н. Мусієнко (2015) визначають дефініцію як процес формування національного образу, імі-

джу, стереотипу в якому держава і суспільство беруть активну участь. При цьому, пріоритетним завданням культурної дипломатії виокремлюють розвиток комунікаційної взаємодії між представниками творчих, наукових, бізнес та інших інтелектуальних еліт різних країн (Шамбровський & Мусієнко, 2015), що формує вектор розвитку і взаємодії. Як зазначає В. Шейко (2021) м'яка сила складається з таких показників, як легкість ведення бізнесу, добре врядування, культура та культурна спадщина, якісна освіта, туристичний потенціал, незалежні медіа, дотримання свободи слова, рівень відкритості держави перед своїми громадянами, ефективна дипломатія. Йдеться про той потенціал, який дає Україні змогу завойовувати розуми та серця іноземців через переконання, привабливість, зацікавлення (Шейко, 2021). Аналіз наукової та практичної літератури дає можливість стверджувати, що цим потенціалом у повному обсязі володіють сектори креативних індустрій України. На підтвердження думки звернемося до дослідження Б. Кости & Г. Піскорської (2017), які зазначають, що культура та креативні індустрії є результативними інструментами «м'якої сили», адже Україні нині «конче необхідна нова, більш інтегрована модель культурно-інформаційного простору, в центрі якої – творча енергія нового креативного класу, що активно формується в Україні» (Кост&Піскорська, 2017), що, власне, є основою формування бренду «Креативна Україна».

Культурологічна рефлексія проблематики, дає можливість окреслити основні сентенції. Зокрема, у статті 33 Закону України «Про культуру» визначено, що держава сприяє міжнародному культурному обміну, співробітництву закладів культури, професійних творчих працівників, працівників культури України із закордонними партнерами (Закон України, 2011). Відповідно культурна дипломатія трактується як один з видів публічної дипломатії та невіддільна частина політики «м'якої сили», що містить «обмін ідеями, інформацією, творами мистецтва та іншими компонентами культури між державами і народами з метою зміцнення взаєморозуміння» (Cultural Diplomacy, 2009). Водночас культурна дипломатія України як напрям зовнішньої політики, як джерело сили і спроможності держави у міжнародній спільноті розвивається на тлі значного піднесення сектору культури і креативних індустрій; зміцнення спроможності людей та інституцій до міжнародної роботи; зростання інтересу до України з позицій закордонних спільнот; активності діаспори і закордонних українців (Стратегія

публічної дипломатії, 2021). Загалом, культурну дипломатію розуміємо як процес використання культурних взаємодій культурно-креативного виміру, підтримки взаєморозуміння та відносин, обміну досвідом для можливості підтримки взаємовідносин і просування культурно-креативної різноманітності для формування бренду «Креативна Україна». Експерти в галузі культурної дипломатії наголошують, що важливо пам'ятати про те, що цей образ ніколи не буде єдиним і монолітним. Успішною буде культурна дипломатія тієї країни, яка знає себе – свої сильні і слабкі сторони, і знає, що з того вона хоче і може показати світові (Забіяка, 2021). А це відіграє критичну роль у представленні культурних цінностей, креативних проєктів, унікальної культурної спадщини, мистецтва та творчого потенціалу. реалізує підтримку культури України як драйвера сталого соціального та економічного розвитку, просування культури й міжкультурного діалогу, посилення співпраці і співтворення, закріплюючи репутацію та бренд у міжнародній спільноті.

Як зазначив на саміті Global Soft Power Summit 2023 міністр закордонних справ України, «Україна більше не terra incognita. Протягом останнього року Україна доклала великих зусиль, щоб розповісти свою історію, створити свій наратив та здобути підтримку» (Global Soft Power Summit, 2023). Важливо й те, що на саміті увагу лідерів країн було присвячено саме Україні. Також під час саміту відбувся воркшоп Українського інституту та Британської Ради про партнерства у сфері культури, адже культура є складовою м'якої сили країни. Доцільно підкреслила Т. Філевська, що «цього року Україна здивувала світ своєю сміливістю, силою, спроможністю до спротиву. Результати індексу свідчать, що світ відкрив для себе різні аспекти України» (Офіційний сайт Український інститут, 2023). Аналіз даних дає можливість стверджувати, що відновлення України після Перемоги стане пріоритетним напрямом зовнішньої політики провідних країн світу для зміцнення української національної ідентичності, просування спільних культурних цінностей, стимулювання розвитку культурно-креативного та економічного середовищ, розвитку культури й креативних індустрій в контексті глобалізаційних змін і комунікацій. При цьому потрібно розуміти, що низка проблемних аспектів, зокрема відновлення української державності, української культури, креативних секторів, соціальної інфраструктури залишаються важливими напрямками діяльності розвитку культурної дипломатії у процесі входження до складу Європейського Союзу

та НАТО, підсилення взаємозв'язків з усіма країнами світу, у тому й числі налагодження більш тісних зв'язків із країнами Азії, Латинської Америки та Африки. Культурна дипломатія та культурно-креативні відносини можуть бути використані як провідники змін і чинники об'єднання людей. «Однак ми повинні вийти за межі поверхневої інструменталізації мистецтва та культури, щоб прагнути спільного розуміння та формувати кращий світ» (Шейко, 2021). З цієї метою цілі, структура культурної дипломатії та культурно-креативні відносини мають бути зосереджені на відповідних кроках, а саме: подоланні розбіжностей, цінуванні добросовісності, мистець у центрі, креативності, бути самокритичним, використовувати смисли демократії, прагнення незламності, представлення та задіювання різноманітності.

Репрезентативною щодо концептуалізації дій є модель з основними векторами діяльності культурної дипломатії, що сприяє розвитку креативних індустрій. Зокрема: просування сучасного українського кіно, особливо участі українських фільмів у міжнародних кінофестивалях; просування сучасної української класичної та популярної музики, сприяння спільним міжнародним проєктам; просування сучасного українського театру та перформативного мистецтва, зокрема через участь у міжнародних театральних фестивалях; просування української літератури, сприяння участі України в провідних міжнародних книжкових виставках, сприяння перекладу та виданню творів українських письменників за кордоном; сприяння видавничим проєктам для публікації іноземними мовами книг і брошур з популяризації історії та сьогодення України; просування українського класичного і сучасного візуального мистецтва за допомогою виставкових проєктів за кордоном, мистецьких обмінів і колоборацій; сприяння популяризації українських креативних індустрій, зокрема, дизайну, моди, архітектури тощо; презентація українського мистецтва, зокрема представлення української культури й мистецтва в рамках міжнародних фестивалів, форумів, конференцій; сприяння міжнародним проєктам в галузі культури й мистецтва, заохочення іноземних фахівців до вивчення української культури; просування української культурної спадщини; популяризація української мови у світі; сприяння проєктам у галузі культури й мистецтва представників корінних народів і меншин (Розумна, 2016; Стратегія публічної дипломатії, 2021; Шейко, 2021). Отже, синергія діяльності державних інституцій і неурядових організацій сприятиме «покращенню впізнаваності» України, нівелюватиме стереотипне

сприйняття і забезпечить формування позитивного ставлення іноземних громадян через популяризацію культури, культурного розмаїття та діяльності секторів креативних індустрій.

Багатовекторна взаємодія сприятиме реалізації універсальних закономірностей розвитку і функціонуванню культурної дипломатії для формування релевантного міжнародного іміджу України. У цьому випадку в синергетичній взаємодії культурна дипломатія сприятиме розвитку і підтримці креативних індустрій, сприяючи культурному обміну та створюючи нові можливості для міжнародної співпраці. Адже як визначено в стратегії Українського інституту, стратегічна мета і зміст нової культурної дипломатії України повинні творитись інклюзивно, з урахуванням якомога більшої кількості позицій і думок (Стратегія Українського інституту, 2022). Підкреслимо, що сукупність асоціацій громадян країни, що успадковуються, презентуються і популяризуються є основою формування національної ідеї. Це систематичний процес узгодження дій, поведінки, інвестицій, інновацій та комунікацій країни задля реалізації стратегії національної безпеки та конкурентної ідентичності (Нагорняк, 2008). Відповідно до показника “Global Soft Power Index” Україна увійшла у 20 найвпливовіших країн світу за рейтингом «м’якої сили», за останні роки ефективне використання дипломатичних інструментів підвищили впливовість, впізнаваність та репутацію країни (Global Soft Power Index, 2023). Значну роль у цьому процесі відведемо саме взаємодії представників культурної дипломатії і креативних індустрій для досягнення спільних цілей, таких як підтримка культурно розвитку, реалізації ефективної креативної економіки, зміцнення міжнародних відносин і сприяння міжнародної співпраці для формування позитивного бренду «Креативна Україна» у світовій спільноті.

На основі всестороннього аналізу ствердимо, що оскільки креативні індустрії доречно розглядати як один із нових інституційно і політико-дипломатичних підходів до розвитку культури (Ціватий, 2020:106). Тому культурна дипломатія визначається ключовим інструментом у формуванні позитивного іміджу країни та підтримки міжнародного співробітництва для реалізації візій майбутнього України. Водночас креативні індустрії є ефективним інструментом для реалізації культурної дипломатії, що реалізується у досягненні основних п’яти рівнів, а саме: усвідомлення, інтерес, знання, залучення і дія (Стратегія публічної дипломатії, 2021). Відповідно культурна дипломатія впливає на зміну ставлення,

що відбувається шляхом промоції українського контенту, кумулятивним зосередженням національних активів для досягнення довгострокового ефекту. Зокрема, в Давосі (Швейцарія) проходить щорічний Український сніданок під час днів проведення Щорічної зустрічі Всесвітнього економічного форуму (захід під час якого відбуваються дискусії, що розкривають соціально-економічну і політичну ситуацію, тенденції розвитку країни, а також виклики сьогодення для посилення міжнародної співпраці і створення спільного майбутнього (Офіційний сайт Українського інституту, 2023), що забезпечує зміцнення міжнародної внутрішньої суб’єктивності України засобами культурної дипломатії. При цьому, для формування позитивного іміджу держави доцільно використовувати широкий спектр форм культурного міжнародного співробітництва – форуми, фестивалі, гастролі провідних творчих колективів, виставки, ярмарки, дні національної культури (Ржевська, 2018), розвиток креативних індустрій, популяризація української культури за допомогою креативних івентів (проведення та організацію днів української культури, виставок, показу мод, кінофестивалів, музичних захотів тощо), просування українського інтересу у світі, розширення української присутності на міжнародній арені є важливими векторами реалізації культурної дипломатії України.

Культурологічний науковий інструментарій дозволив виявити, що культурна дипломатія через креативні індустрії з позиції кроскультурної взаємодії, а саме через культурну спадщину, мистецтво, дизайн і моду, кіно, музику і театр, гастропадщина, культурні проекти, народні промисли і сувенірну діяльність, літературу, засоби масової інформації, музеї, креативні проекти та ініціативи є важливими інструментами розвитку та репрезентації української культури і мистецтва у світовій спільноті. Зокрема, аналіз наукових джерел (Офіційний сайт Українського інституту, 2023; Офіційний сайт Українського культурного фонду, 2023; Шейко, 2021; Шаленна, 2021, The Salzburg Statement on the Future of Cultural Diplomacy, 2022) дає можливість виокремити: презентації унікальності українського дизайну та популяризації національних цінностей (організація модних показів, тижнів моди (Ukrainian Fashion Week), модних турів та показів українських дизайнерів за кордоном сприяє популяризації української моди та дизайну на міжнародному рівні); фестивалі, виставки, дегустації та інші кулінарні заходи допомагають привертати увагу іноземних гостей до української кухні, її традицій та смаків, відкривати унікаль-

ність національної кухні світові); налагодження і поглиблення співпраці університетських спільнот; масштабні події театральної діяльності (культурна дипломатія сприяє підтримці і просуванню українських театральних проєктів і фестивалів в інших країнах, що сприяє представленню української театральної сцени і талантів, культурному обміну та розвитку міжкультурних зв'язків); кіно і телебачення сприяють формуванню розуміння України, української культури, підвищенню рівня сприйняття українських традицій, історії, культури і сучасності через демонстрацію фільмів і телепередач. Цим самим відкриваючи справжню Україну світу; присутність України на Франкфуртському книжковому ярмарку є важливим не лише з огляду на перспективи розвитку міжнародних книжкових проєктів, але й можливості просування політичних і культурних меседжів; збереження і промоцію культурної спадщини; народних промыслів (до прикладу вишиванка, що стало трендом у модному світі. Відповідно це сприяє підтримці культурної спадщини, створює позитивний імідж України, пропагує український дизайн та створює платформи для міжнародного обміну креативними ідеями новаціями) тощо.

Звернемо увагу у дослідженні на деяких секторах більш детальноше. Зокрема, музичні тури та концерти є важливими інструментами культурної дипломатії, надаючи можливість українським виконавцям і музикантам представляти українську культуру, знайомити з українською музикою та взаємодіяти зі слухачами інших культур. Яскравим прикладом синергетичної взаємодії креативних індустрій і культурної дипломатії є історія української щедрівки Миколи Леонтовича «Щедрик». Більш відома за кордоном під брендом англомовної версії “Carol of the Bells”, що підкорила світову спільноту. Ретроспективний аналіз дає можливість стверджувати, що відомою композиція є ще з 1920 років як шедевр у країнах Західної Європи, Північної й Південної Америки у виконанні національного хору – Української Республіканської Капели під проводом диригента Олександра Кошиця. Гранічно вагомо, що пріоритетним завданням Капели було концертне турне державами Європи, щоб познайомити їх з найціннішим скарбом українського народу – його піснями, і таким чином здобути симпатії до волелюбного народу (“Schlesische Zeitung”, 4 травня 1920 року). А відтак промоція «Щедрика» в Європі стає результатом продуманої політики глави української держави в галузі культурної дипломатії сторічної давнини, запровадженої, як свідчила європейська преса, в умовах, схожих

до обставин українського сьогодення – протидії російській агресії та пошуку гідного місця у колі європейських народів (Пересунько, 2018: 9) закордонну промоцію української музичної культури було ініційовано понад 100 років тому на найвищому державному рівні та реалізовано у форматі міжвідомчої взаємодії профільних установ Української Народної Республіки – Головного управління мистецтв і національної культури (інституційний попередник сьогоденного Міністерства культури) та Міністерства закордонних справ УНР. Для підсилення думки, звернемось до результатів науково-просвітницького проєкту «Джерелознавчі студії з історії культурної дипломатії: Світовий тріумф «Щедрика» – 100 років культурної дипломатії України», що висвітлює вибірку репрезентативних документів з історії світового турне Української Республіканської Капели у 1919–1924 рр. (Офіційний сайт УЦКД, 2018). Як резюме підкреслимо, що всесвітньвідомий «Щедрик» в обробці Миколи Леонтовича є інструментом культурної дипломатії та промоції бренду України через музику від країни до країни, а саме: Чехії, Словаччини, Австрії, Швейцарії, Франції, Бельгії, Нідерланди, Великої Британії, Німеччини, Польщі, Іспанії, США, Мексики, Аргентини, Бразилії, Уругваю, Куби, Канади. Як і понад 100 років тому, українська пісня демонструє країнам світу багатство історії, культури, творчості і креативу, щоб здобути підтримку світу у війні проти України, розповісти правду, розкрити історію і культуру.

Характеризуючи динаміку та своєрідні особливості розвитку культурної дипломатії через креативні індустрії доречно виокремити і виставку «Гранд тур: Соломія. Україна – Італія» про славетну українську оперну співачку Соломію Крушельницьку. Завдяки унікальній модульній виставці міжнародна спільнота матиме можливість познайомитись з життєвим і творчим шляхом Соломії Крушельницької, оперні тріумфи на багатьох сценах світу, співпрацю із видатними композиторами, концертними турне, а також почути у виконанні українського сопрано понад столітні архівні записи арій з опер «Мадам Батерфляй» Дж. Пуччіні та «Валькірія» Р. Вагнера (Гранд тур, 2023). Особливим прикладом міжсекторальної взаємодії є пісенний конкурс «Євробачення», один із найбільш популярних музичних конкурсів у світі. Заходи, культурні проєкти, обмін досвідом, фестивалі, мистецькі заходи, музичні концерти та гастрономічні фестивалі відбуваються під час проведення конкурсної програми. Все це сприяє українським митцям, майстрам, креато-

рам і культурним менеджерам у ефективній промоції унікальних аспектів культури та креативних індустрій України на міжнародному рівні, привернення уваги до України. Водночас участь українських артистів у пісенному конкурсі допомагає привернути увагу до української музики та культури, сприяє популяризації українських виконавців, забезпечує створення позитивного іміджу країни та зміцнення культурних зв'язків з іншими країнами. Важливість такої взаємодії полягає в тому, що музика є універсальною мовою, яка може об'єднувати людей незалежно від їх культурних та мовних відмінностей. Цього-річ учасники та відвідувачі пісенного фестивалю також мали можливість відчутти Україну на смак у ліверпульському Ukrainian Eurovision Village. Так, український кухар Євген Клопотенко у співпраці з лондонським рестораном української кухні Dnister запропонували відвідувачам заходу поласувати українськими стравами з меню United by food (Об'єднані їжею). Єврофанати з усього світу мали можливість продегустувати борщ, банош, чебуреки, паляницю, вареники з вишнями, львівський сирник і компот (Український культурний фонд, 2023). Акцентуючи увагу саме на українському борщі, який внесено до списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО. У співпраці з організаторами Євробачення 2023, у Ліверпулі за допомогою спеціальної карти «співочого птаха Соловейка» познайомитись з Україною відвідувачі мали можливість через креативний і водночас автентичний інструмент – Соловейка, що є національним птахом України, символом пісні і щастя. Дванадцять Соловейків (які створили художники за допомогою скульптур, освітлення, творчої анімації) з різних регіонів України (Крим, північний захід України, Одеса, Харків, Київ, Українські Карпати, Схід України, Центральна Україна, Донецька область, Чернігів, Львів, Південь України) приїхали до Ліверпуля і через пісні, історію, міфологію забезпечили можливість познайомитись з унікальністю краси країни України (Офіційний сайт Євробачення, 2023). Діяльність у цьому напрямі є ефективним інструментом розвитку креативних індустрій для зміцнення взаємодії з іншими країнами, підтримки міжнародного співробітництва та популяризації України як унікальної креативної дестинації.

У контексті дослідження доцільно виокремити основні успішні кейси культурної дипломатії України, щодо промоції української культури та перспектив розвитку креативних індустрій. Зокрема, такі успішні арт-проекти, як: «Мистецтво Майдану», оцифрована мобільна виставка

українських художників, представників різних стилів та технік виконання (живопис, асамбляж, колаж, фотографії, відео, вишивка), присвячена подіям Революції гідності в Україні. Основною метою якої було через інструменти культурної дипломатії донести правдиві свідчення про події тих часів і можливості привернути увагу світової спільноти до українського питання (демонструвалась в період 2014–2018 рр. на 18 локаціях в Україні, США, Великій Британії та Нідерландах); *Тиждень українського кіно у Страсбурзі «Україна у фокусі»* (2018 р.), за підтримки Фонду культурної дипломатії UART; *двосторонній Рік культури Україна – Австралія* (2019 р.), за підтримки Українського інституту; *підготовка номінаційного досвіду і внесення до списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО: Опішнянську кераміку* (2018 р.) *традицію косівської мальованої кераміки* (2019 р.), *кримськотатарського орнаменту Орньек* (2021 р.); *“The Wall”* (2022–2023 рр.), який відбувався у країнах Австрії, Німеччині, Франції, Туреччині та Швейцарії тощо (Шаленна, 2021; Офіційний сайт Українського культурного фонду; Офіційний сайт Українського інституту). Шляхом спільних культурно-креативних проєктів, обмінів митцями, виставками, фестивалями та іншими культурно-креативними заходами, Україна зміцнює свої культурні зв'язки з іншими країнами, що своєю чергою збільшує шанси на розширення культурних можливостей та просування української культури і креативних індустрій закордоном.

Енергія та інновації креативних індустрій реалізовані у проєкті «Місяць культурної дипломатії України» у Вікіпедії, що спрямований на створення і покращення статей про українських митців, про Україну та українську культуру якомога більшою кількістю мов. Проєкт організовано ГО «Вікімедіа Україна», Український Інститут та Міністерством закордонних справ України. Загалом ініціатива «Місяць культурної дипломатії України» присвячена популяризації культури і креативних індустрій, зокрема відомим українським митцям кіно, музики, літератури, архітектури, дизайну. У межах проєкту з 2021 року, учасниками з усього світу написано п'ять тисяч нових статей та покращено біля 500 наявних у 64 різних мовних розділах Вікіпедії. Зокрема, були створені статті про Наталку Полтавку французькою, фільми «Земля» та «Тіні забутих предків» угорською, Івана Марчука японською, танець «Гопак» перською, про Український авангард німецькою, роман «Міста» арабською, Художній музей імені Куїнджі китайською, про Петриківський розпис мовою тіап, про український вінок баскською,

про борщ мовою малайлам тощо (Офіційний сайт Вікімедіа Україна, 2023). Пріоритетно важливим є те, що об'єднавши зацікавлених людей у розвитку культури і креативних індустрій України, проєкт став основою створення напряму статей присвячених культурним феноменам України.

У контексті дослідження доцільно виокремити і проєкт UA View створеного в межах програми Українського інституту #UkraineEverywhere. Це інтерактивна карта, що розповідає про перебування та діяльність видатних українських митців у різних місцях світу та мистецькі «made in Ukraine» феномени. Місією/візією проєкту є представити іноземним аудиторіям українські явища, імена і контексти, що залишили слід у світовій культурі (Офіційний сайт Український інститут, 2022). Цікавим аспектом ціннісно-креативної репрезентації є створення інноваційних проєктів та форматів, які поєднують українську культурну спадщину з сучасними технологіями та трендами. Відповідно, за підтримки Українського культурного фонду у 2018 році створено онлайн-музей з роботами Пінзеля, що забезпечує можливість розширення аудиторії, збереження і популяризації об'єктів полікультурної спадщини. Зауважимо, що ціннісно-креативні складові репрезентації творчості Іоанна Георгія Пінзеля стають синергією минулого та сучасності, сприяючи збереженню і популяризації культурної спадщини України у світі. Це дозволяє не лише презентувати роботи, але й налагодити дипломатичні культурні відносини з колегами з усього світу, обмінятись ідеями та знаннями в розвитку креативних індустрій. Реалізуючи культурно-мистецький проєкт «Під зорею Пінзеля», світова спільнота відкриває для себе автентичність української культури (Демкура, 2018). Завдяки сприянню Міністерства культури та інформаційної політики, а також громадським ініціативами відбувалась презентація культурної спадщини Іоанна Георгія Пінзеля у Луврі, Франція (2012–2014 рр.), а також в ці ж роки в Німеччині, Аргентині, Бразилії, Польщі, Чехії; у Лісабоні, Португальська Республіка (2018 р.). Мова йде про репрезентацію двадцяти семи експонатів, таких як: вітвар з костелу на Львівщині, «Жертва Авраама», «Самсон, що роздирає пащу лева», «Розп'яття» та інші (Офіційний сайт проєкту, 2023). Культурно-креативний обмін між провідними українськими та міжнародними арт-інституціями, зазвичай, обмежений невеликою кількістю мистецьких подій. Водночас зауважимо й те, що на жаль, у міжнародному культурно-креативному товаристві дотепер недостатньо англomовного видавничого матеріалу про українських

митців, історію формування їх творчого шляху, виставкової діяльності та самого українського арт-ринку.

Існують приватні ініціативи з питань культурної дипломатії та промоції секторів креативних індустрій, серед яких: Фонд Віктора Пінчука, фонд «Ізоляція. Платформа культурних ініціатив», Stedley Art Foundation та Zenko Foundation. Так, Zenko Foundation – культурна арт-інституція, створена у 2015 році Зенком Афтаназів та його сім'єю. Головна місія фонду – це підтримка та просування українського сучасного мистецтва як в Україні, так і за її межами. Загалом, Zenko Platform – культурний форум, метою якого є забезпечення європейських кураторів, музейних управлінців, а також представників міжнародних культурних центрів, що базуються в Україні, детальною інформацією щодо сучасних українських креативно-мистецьких процесів.

Все вищезазначене сприяє культурному обміну, розширенню слухацької аудиторії, забезпечує підтримку і лобіює інтереси українських митців у міжнародному співробітництві, підвищує конкурентоспроможність українських креативних індустрій. На основі аналізу доцільно виокремити інструменти розвитку креативних індустрій через механізми ефективної культурної дипломатії України, як це показано в таблиці 1.

Виокремлені креативні інструменти розвитку культурної дипломатії в Україні матимуть значний вплив на популяризацію української культури та розвитку креативних індустрій, підтримку національної ідентичності, покращення культурних зв'язків з іншими країнами.

Водночас зауважимо, що пріоритетну роль у популяризації української культури через креативні індустрії відіграють громадські організації та об'єднання закордонних українців, до прикладу Світовий та Європейський конгреси українців, Спілки Української молоді, Фонд культурної дипломатії UARTA, співпраця з діаспорами. Українці закордоння є носіями української культури та можуть відігравати роль амбасадорів України в світі. Українські громади, створювані ними громадські організації в країнах поселення є учасниками громадсько-політичного життя і репрезентантами України перед іноземною спільнотою (Бем, 2021: 16–18). Гранично вагомим для розвитку креативних індустрій у контексті міжнародної співпраці є долучення України до програми «Креативна Європа» 2021–2027. Програма реалізується за трьома напрямками, а саме культура (проєкти міжнародного співробітництва, платформи для промоції європейських митців і робіт,

Таблиця 1

Креативні інструменти розвитку культурної дипломатії*

Креативний інструмент	Основні характеристики
Міжнародні фестивалі та конкурси	Організація міжнародних культурних заходів, що залучають закордонну аудиторію і презентують українську культуру та мистецтво. Платформа для презентації різноманітності, унікальності та автентичності української культури і креативних індустрій, що сприяє обміну досвідом та розвитку міжнародних зв'язків та формування бренду «Креативна Україна».
Культурні обміни та стажування	Запрошення закордонних артистів, художників, митців, а також надання можливості українським талантам презентувати за кордоном креативні послуги і товари креативних індустрій для культурного обміну досвідом та знаннями.
Культурні тури та подорожі	Організація культурних турів для закордонних дипломатів, журналістів, представників креативних індустрій та туристів для популяризації української культури, традицій та історії, а також креативного розмаїття.
Мистецькі виставки та презентації	Проведення виставок та презентацій українського мистецтва, фотографій, народних промислів та декоративно-ужиткового мистецтва за кордоном.
Літературні переклади та книжкові ярмарки	Підтримка перекладів українських творів на іноземні мови, а також участь українських авторів на міжнародних книжкових ярмарках.
Культурні дипломатичні місії та культурні центри	Створення та діяльність культурних представництв України за кордоном для популяризації української культури, організація культурних заходів та обмінів.
Культурні програми в освітніх закладах	Включення культурних програм у навчальні плани, організація виставок, лекцій, воркшопів, майстер-класів, стажувань для залучення молоді до вивчення української культури. Водночас в українських освітніх закладах можливості знайомства і вивчення історії, культури, мистецтва країн світу.
Диджиталізація товарів і послуг креативних індустрій	Забезпечення можливості знайомства і популяризації товарів і послуг секторів креативних індустрій України через digital-інструменти й digital-технології. Наприклад, організація віртуальних виставок, показів, музеїв, концертів, онлайн турів тощо, що дозволяють представити українську культуру та мистецтво аудиторії з усього світу.
Культурні ініціативи та співпраця з громадськими організаціями	Залучення громадських організацій, фондів, меценатів та підприємства до фінансової та організаційної підтримки культурно-креативних заходів та проєктів.
Медіа та соціальні мережі	Використання медіа та соціальних мереж як інструмент для промоції української культури, популяризації секторів креативних індустрій, публікацій культурно-креативних новин, історій успіху українських митців і креаторів організації культурно-креативних заходів.

*сформовано автором на основі аналізу джерел (Бем, 2021; Забіяка, 2021; Ржевська, 2018; Розумна, 2016, Шейко, 2021).

книговидавництва та літературних перекладів), медіа (підтримка аудіовізуального сектору: дистрибуція, кінофестивалі, девелопмент проєктів, ТВ і онлайн контент, кіноосвіта тощо) та міжсекторальна взаємодія (Офіційний сайт Програми, 2023) можливості українським митцям і креаторам. Важливо, що цьогогоріч Україна увійшла до ТОП-5 країн, з найбільшою кількістю переможців (107 представників креативних індустрій) конкурсу індивідуальної мобільності митців в межах унікальної програми ЄС Culture Moves Europe.

Гранично вагомо й те, що культурна дипломатія та креативні індустрії під час війни в посиленій взаємодії. З перших днів російсько-української війни з усіма країнами через урядові і неурядові інституції відбувається активна взаємодія для можливості підтримки. До прикладу, Національний архів Швеції спільно з Королівською бібліотекою в Стокгольмі представив фотовиставку

«ВІЙНА: фотодокументація з північних околиць Києва у період з 5 до 16 квітня 2022 року», що налічувала 36 світлин після звільнення Київської області від російських окупантів. Фотографії є частиною колекції музейних артефактів Національного музею історії України; зустріч міністрів культури країн Центрально-Східної Європи та країн Балтії для підписання Декларації країн-учасниць, що засвідчує спільні цілі та дії на міжнародній арені, спрямованій на протидію російської агресії проти України; Printemps Ukrainien (Українська Весна у Франції), де відбувались численні культурно-креативні події представників усіх секторів креативних індустрій; збір та передавання книг українцям, що вимушено тимчасово проживають за кордоном (Мілан, Краків, Відень, Вільнюс тощо) адже культура і освіта є ключовими факторами збереження української ідентичності; участь у світовій виставці сучасного мис-

тецтва Венеціанське бієнале українських митців (роботи Євгенії Білорусець «Це Україна: Захищаючи свободу», проєкт Жанни Кадирової «Паляниця», роботи Петра Сметани «Воскресіння» та ін.); мистецький виставковий проєкт «Ми і світ» від Америки до Австралії, що реалізує можливість промоції української культури і мистецтва; виставка «The Captured houses» у Берліні, Римі, Амстердамі та Брюсселі, що репрезентувала нову реальність українського народу після 24 лютого 2022 року очима сучасних українських митців; проєкт «Український зріз» у межах програми Каунас «Європейська столиця культури 2022» у Литві, що реалізується у експозиціях, перформанс-програми, дискусіях експертів і науковців, тематичному двомовному виданні про українські мистецькі явища ХХ–ХХІ століть тощо (Офіційний сайт Українського Інституту, 2023; *Культура під час війни*, 2023; Український культурний фонд, 2023). Підкреслимо, що з лютого 2022 року поза межами України відбулось чимало культурних і мистецьких подій на підтримку України. Представниками усіх секторів креативних індустрій ініційовано як персональні, так і міжнародні проєкти, реалізованих у різноманітних формах і форматах. Мова йде і про арт, аналітику, дискусії, конференції, перформанси, резиденції виставок, фестивалі, благодійні концерти, тури українських музикантів, вистави, репрезентації українського кіно на міжнародних зустрічах, виступи українських літераторів на міжнародних майданчиках, проєкти відновлення і збереження культурної спадщини, лабораторії відбудови України та медійні ініціативи для можливості поширення інформації про культуру, Україну і війну росії проти українського народу. До прикладу, представники музейної сфери взяли участь у генеральній конференції Міжнародної ради музеїв (ICOM 2022) у Празі, де обговорювали організацію допомоги музеям і захисту культурної спадщини під час війни. Також важливе значення у поширенні інформації про Україну і умови сьогодення відведемо освітнім ініціативам, подкасту *Explaining Ukraine*, циклу *PEN Ukraine* «Діалоги про війну» тощо.

Для розширення спектра дослідження відзначимо й те, що Україна 22 листопада 2023 року вперше увійшла до складу Комітету Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО під час 24 сесії Генеральної асамблеї країн-учасниць Конвенції про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини у штаб-квартирі ЮНЕСКО у Парижі (Офіційний сайт МКіП, 2023). Ця історична подія репрезентує можливість посилення захисту культурної

спадщини на міжнародному рівні, а також забезпечує ефективне співробітництво у фінансовому, художньому, науковому та технічному аспектах активної популяризації спадщини України.

Відповідно до змін та викликів сьогодення доречним є залучення відомих українців представників креативних індустрій до промоції України як культурних дипломатів. З початку повномасштабного вторгнення у цьому напрямі активну діяльність розгорнула офіційна фандрейзингова платформа України – UNITED24. Основною місією якої є об'єднати світ довкола допомоги Україні, щоб захищати, рятувати життя та відбудовувати (Офіційний сайт UNITED24, 2023). Спільноту організовано чимало проєктів, зокрема, операція «Єдність», «14 вишиванок для амбасадорів UNITED24», #лютийдонат, «Азовсталь», «Символ незламності» тощо. Загалом, серед амбасадорів UNITED24 актори та режисери, спортсмени, музиканти, науковці та художники, які об'єднані спільною метою – тримати Україну у фокусі міжнародної спільноти та підтримувати. Серед яких Кетрін Винник (акторка), Андрій Шевченко (футболіст, тренер), Демна (креативний директор модного дому Balenciaga), Мішель Азанавічус (режисер), Барбара Стрейзанд (співачка, акторка), Пол Нерс (лауреат Нобелівської премії) та інші. Цікавим досвідом є залучення відомих українських футболістів. Так, Андрій Шевченко (найуспішніший футболіст незалежної України, володар Золотого м'яча 2004 року) і Олександр Зінченко (найпопулярніший і найтитлованіший українець, який коли-небудь грав в англійській прем'єр-лізі – найсильнішій футбольній лізі світу) стали амбасадорами фандрейзингової платформи United24. Організований матч під назвою *Game4Ukraine* в Лондоні на клубному стадіоні «Челсі» – *Стемфорд Брідж* об'єднав найзірковіших і найпопулярніших футбольних селебриті, зірок шоу-бізнес Великобританії, а також акторів зі світовим іменем як от Марк Стронг (зірка фільмів: «Кінгсмен», «Круела», «Рок-нрольщик»). У підсумку виставковий і благодійний матч показали у десятках країн світу, а також під час матчу вдалося зібрати кошти для підтримки українців і ще раз нагадати світу про ситуацію в Україні. Амбасадори як культурні дипломати ствердили, що футбол більше ніж гра, це культура і мистецтво.

Як резюме підкреслимо, що відповідно до викликів часу гранично вагомо знаходити нові засоби просування культури через креативні індустрії, крізь призму ефективної культурної дипломатії на захист національних інтересів України. Адже *«Україна надихає тебе, ти надихаєш літературу,*

література надихає балет, балет надихає кіно, кіно надихає музику, музика надихає народні промисли, народні промисли надихають моду, мода надихає дизайн, дизайн надихає технології, технології надихають тебе, ти – надихаєш Україну, Україна надихає світ!!!»

Висновки. Отже, українські креативні індустрії мають безліч виразів та особливостей, які ефективно представляють інституції культурної дипломатії України. Вагомими чинниками сталого розвитку є потреба залучати нові ідеї та використовувати інноваційні технології для просування креативних індустрій України на міжнародний рівень. Багатовекторна взаємодія культурної дипломатії через креативні індустрії може забезпечити Україні ряд можливостей, а саме: презентацію української культури та культурної спадщини на міжнародній арені, що дозволяє привернути увагу закордонних інвесторів, розвивати культурний туризм та експорт культурних продуктів; сприяння розвитку творчого потенціалу через створення сприятливих умов для розвитку та просування молодих талантів, проведення міжнародних конкурсів та фестивалів; розвиток міжнародних обмінів мистецькими ідеями і про-

ектами; розвиток міжнародних партнерств та співпраці, що дозволяє спільно вирішувати культурні й соціальні проблеми, обмінюватись досвідом і знаннями, розвивати взаєморозуміння та толерантність; створення креативних кластерів та інноваційних центрів; збереження та просування культурної спадщини країни, що включає створення та розвиток музеїв, архівів, бібліотек та інших культурних закладів які можуть бути використані як майданчик для проведення культурно-креативних заходів; налагодження мультикультурної комунікації; створення і просування унікального культурного контенту; розвиток міжнародного діалогу та сприяння залученню іноземних експертів і фахівців до розробки культурної політики. Все перераховане сприятиме розвитку культурної дипломатії України, зміцненню міжнародних позицій та просуванню української культури і креативних індустрій на міжнародному рівні.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з поглибленим розглядом особливостей синергії культурної дипломатії і розвитку креативних індустрій в Україні у контексті багатовекторної комунікативної взаємодії у культурному просторі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бем Н. Технології просування інтересів України Світовим Конгресом Українців. 2021. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/20172-178.pdf> (дата звернення: 25.10.2023).
2. Гранд тур: Соломія. Україна – Італія. 2023. URL: <https://krushelnyska.mkip.gov.ua> (дата звернення: 25.10.2023).
3. Демкура Т. Посланці культурної дипломатії. *Культурологічний альманах*. Випуск 5. Культурна дипломатія: стратегія, моделі, напрями. Вінниця: ТОВ Нілан-ЛТД. 2018. 188 с.
4. Джерелознавчі студії з історії культурної дипломатії України: «Світовий триумф «Щедрика» – 100 років культурної дипломатії України». Український центр культурних досліджень: *офіційний сайт*. 2018. URL: <https://uccs.org.ua/proekty-doslidzhennia/proekty/dzhereloznavchi-studii-z-istorii-kulturnoi-dyplomatii-ukrainy-svitovij-triumf-shchedryka-100-rokiv-kulturnoi-dyplomatii-ukrainy/> (дата звернення 25.10.2023).
5. Забіяка І. Культурна дипломатія: від самопізнання до самопрезентації. Про український досвід 2017–2020 років, окремі кейси і новітні інституції. 2021. URL: <https://uaculture.org/texts/kulturna-dyplomatiya-vid-samopiznannya-dosamoprezentacziyi> (дата звернення: 25.10.2023).
6. Закон України «Про культуру». *Офіційний сайт Верховної Ради України*. 2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17> (дата звернення 27.10.2023).
7. Кост Б., Піскорська Г. А. Культурні проекти як інструмент зовнішньої політики. *International relations, part "Political sciences"*, 2017. (15).
8. Креативна Європа Україна: *офіційний сайт*. URL: <https://creativeeurope.in.ua>. (дата звернення 27.10.2023).
9. Культура в часі війни: дипломатичний фронт. URL: <https://isc.lviv.ua/en/dyplomatiia-v-chasi-vijny/> (дата звернення 25.10.2023).
10. Місяць культурної дипломатії України 2023. WIKIMEDIA Україна: *офіційний сайт*. 2023. URL: <https://ua.wikimedia.org/wiki> (дата звернення 25.10.2023).
11. Нагорняк Т. Л. Країна як бренд. Національний бренд «Україна». *Стратегічні пріоритети*, 2008. № 4(9). С. 220–221. URL: https://www.libr.dp.ua/text/sp_2008_4_29.pdf. (дата звернення 27.10.2023).
12. Офіційний сайт фонду Zenko Foundation. URL: <http://zenkofoundation.com/about/> (дата звернення 27.10.2023).
13. Пересунько Т. Світовий триумф «Щедрика» – 100 років культурної дипломатії України (збірник архівних документів). Київ. Видавництво «АртЕк», 2018. 200 с.
14. Проект національної співпраці «Під зорею Пінзеля. 3D вимір»: *офіційний сайт*. URL: <https://pinzel.com.ua> (дата звернення 25.10.2023).
15. Ржевська Н. Ф. Культурна дипломатія України: сучасний стан та перспективи. 2018. *International relations, part "Political sciences"*, С. 18–19.
16. Розумна О. П. Культурна дипломатія України: стан, проблеми, перспективи: аналітична доповідь. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 2016. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2016-09/kultu_dypl-26841.pdf (дата звернення 25.10.2023).

17. Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021–2025 рр. Ухвалено Наказом МЗС від 24.03.2021. С. 5–6. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/public-diplomacy-strategy.pdf>. (дата звернення 30.10.2023).
18. Стратегія Українського інституту на 2020–2024 роки / Упоряд. В. Шейко, Т. Філевська. 2022. URL: <https://ui.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/strategy-ukrainian-institute-3.pdf> (дата звернення 25.10.2023).
19. Україна увійшла до складу Комітету Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. *Офіційний сайт Міністерства культури та інформаційної політики*. 2023. URL: <https://mcip.gov.ua/news/ukrayina-uvijshla-do-skladu-komitetu-vsesvitnoyi-spadshhynu-yunesko> (дата звернення 22.11.2023).
20. Український інститут. Культурна дипломатія. *Офіційний сайт*. URL: <https://ui.org.ua/main/projects/> (дата звернення 27.10.2023).
21. Український культурний фонд: *офіційний сайт*. URL: <https://ucf.in.ua/news/29082023> (дата звернення 30.10.2023).
22. Ціватий В. Г. Культурні і креативні індустрії в умовах поліцентричного світоустрою XXI століття: інституціональний і політико-дипломатичний дискурси. *Культурологічний альманах*. Випуск 13. 2020. С. 106–110.
23. Шаленна Н. Проекти культурної дипломатії України у 2018–2020 роках як інструмент формування позитивного іміджу держави. *Україна в умовах трансформації міжнародної системи безпеки. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 13–14 травня 2021 р.)*. Львів: Факультет міжнародних відносин ЛНУ ім. І. Франка. 2021. С. 138–142.
24. Шамборовський Г., Мусієнко Н. Завдання і можливості культурної дипломатії у розвитку сучасної держави та інститутів громадського суспільства в Україні. *Агора*. 2015. Вип. 14. С. 92.
25. Шейко В. Інвестиції в культуру, освіту та культурну дипломатію мають бути співмірними з впливами в оборонну інфраструктуру, армію чи розвідку. *Український тиждень. Культура*. 2021. URL: <https://tyzhden.ua/volodymyr-shejko-investytsii-v-kulturu-osvitu-ta-kulturnu-dyplomatiuu-maiut-butu-spivmirnomy-z-vlyvanniamy-v-oboronnu-infrastrukturu-armiiu-chy-rozvidku/> (дата звернення 16. 07. 2023).
26. Шейко В. Культура та глобалізація: компаративістський аналіз. *Культурологічна думка*. 2009. 1. С. 73–79.
27. Creative Enterprise Ukraine. *Офіційний сайт House of Europe*. URL: <https://houseofeurope.org.ua/programme/creative-enterprise-ukraine> (дата звернення 16. 07. 2023).
28. Cultural Diplomacy, Political Influence, and Integrated Strategy in Strategic Influence: Public Diplomacy, Counter-propaganda, and Political Warfare, ed. Michael J. Waller (Washington, DC: Institute of World Politics Press, 2009), 74
29. Global Soft Power Summit 2023: *official site*. 2023. URL: <https://brandfinance.com/events/global-soft-power-summit-2023> (дата звернення 27.10.2023).
30. Jora Lucian. New Practices and Trends in Cultural Diplomacy. *Political Science and International Relations*. vol. 10, no. 1. 2013. 43–52.
31. Nye J. S. Public Diplomacy and Soft Power. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 2008. 616, P. 94. URL: <http://www.jstor.org/stable/25097996>. (дата звернення 25.10.2023).
32. The Salzburg Statement on the Future of Cultural Diplomacy. 2022. URL: https://issuu.com/salzburgglobal/docs/salzburgglobal_statement_culture (дата звернення 27.10.2023).
33. UNITED24: офіційний сайт. URL: <https://u24.gov.ua/uk/about> (дата звернення 27.10.2023).
34. Where to find the Soloveiko Songbirds: *official site Visit Liverpool*. 2023. URL: <https://www.visitliverpool.com/blog/post/where-to-find-the-soloveiko-songbirds/> (дата звернення 27.10.2023).

REFERENCES

1. Bem N. (2021). Tekhnolohii prosuvannia interesiv Ukrainy Svitovym Kongresom Ukraintsiv [Technologies for promoting the interests of Ukraine by the World Congress of Ukrainians]. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/20172-178.pdf> [in Ukrainian].
2. Hrand tur: Solomiia. Ukraina – Italiia. (2023). [Grand tour: Solomia. Ukraine – Italy]. URL: <https://krushelnytska.mkip.gov.ua> [in Ukrainian].
3. Demkura T. (2018). Poslantsi kulturnoi dyplomatii. [Ambassadors of cultural diplomacy]. *Kulturolohichniy almanakh*. Vypusk 5. Kulturna dyplomatiia: stratehiia, modeli, napriamy. Vinnytsia : TOV Nilan-LTD. 188 [in Ukrainian].
4. Dzhereloznavchi studii z istorii kulturnoi dyplomatii Ukrainy: “Svitovyi triumf “Shchedryka” – 100 rokiv kulturnoi dyplomatii Ukrainy”. (2018). [Source studies on the history of cultural diplomacy of Ukraine: “The world triumph of Shchedryka – 100 years of cultural diplomacy of Ukraine”]. *Ukrainskyi tsentr kulturnykh doslidzhen: ofitsiyni sait*. URL: <https://uccs.org.ua/proekty-doslidzhenia/proekty/dzhereloznavchi-studii-z-istorii-kulturnoi-dyplomatii-ukrainy-svitoviy-triumf-shchedryka-100-rokiv-kulturnoi-dyplomatii-ukrainy/>[in Ukrainian].
5. Zabiia I. (2021). Kulturna dyplomatiia: vid samopiznannia do samoprezentatsii. [Cultural diplomacy: from self-knowledge to self-presentation]. *Pro ukrainskyi dosvid 2017–2020 rokiv, okremi keisy i novitni instytutsii*. URL: <https://uaculture.org/texts/kulturna-dyplomatiya-vid-samopiznannya-dosamoprezentatsii/> [in Ukrainian].
6. Zakon Ukrainy “Pro kulturu”. (2011). [Law of Ukraine “On Culture”]. *Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17> [in Ukrainian].
7. Kost B., Piskorska H. A. (2017). Kulturni proekty yak instrument zovnishnoi polityky. [Cultural projects as a tool of foreign policy]. *International relations, part “Political sciences”*, (15). [in Ukrainian].
8. Kreatyvna Yevropa Ukraina [Creative Europe Ukraine]: *ofitsiyni sait*. URL: <https://creativeeurope.in.ua>. [in Ukrainian].

9. Kultura v chasi viiny: dyplomatychnyi front. [Culture in times of war: the diplomatic front]. URL: <https://isc.lviv.ua/en/dyplomatiia-v-chasi-vijny/> [in Ukrainian].
10. Misiats kulturnoi dyplomatii Ukrainy 2023. [Cultural Diplomacy Month of Ukraine 2023]. (2023). WIKMEDIA Ukraina: *ofitsiynyi sait*. URL: <https://ua.wikimedia.org/wiki> [in Ukrainian].
11. Nahorniak T. L. (2008). Kraina yak brend. Natsionalnyi brend “Ukraina”. [Country as a brand. National brand “Ukraine”]. *Stratehichni priorytety*, №4 (9). 220–221. URL: https://www.libr.dp.ua/text/sp_2008_4_29.pdf. [in Ukrainian].
12. Ofitsiynyy sayt fondu Zenko Foundation. [Official site of the fund Zenko Foundation]. URL: <http://zenkofoundation.com/about/> [in Ukrainian].
13. Peresunko T. (2018). Svitovyi triumf “Shchedryka” – 100 rokiv kulturnoi dyplomatii Ukrainy [Shchedryka world triumph – 100 years of cultural diplomacy of Ukraine]. (zbirnyk arkhivnykh dokumentiv). Kyiv. Vydavnytstvo “ArtEk”, 200 [in Ukrainian].
14. Proiekt natsionalnoi spivpratsi “Pid zoreiu Pinzelia. 3D vymir” [National cooperation project “Under the star of Pinzel. 3D Dimension”]: *ofitsiynyi sait*. URL: <https://pinzel.com.ua> [in Ukrainian].
15. Rzhavska N. F. (2018). Kulturna dyplomatiia Ukrainy: suchasnyi stan ta perspektyvy. [Cultural diplomacy of Ukraine: current state and prospects]. *International relations, part “Political sciences”*, 18–19. [in Ukrainian].
16. Rozumna O. P. (2016). Kulturna dyplomatiia Ukrainy: stan, problemy, perspektyvy: analitychna dopovid. [Cultural diplomacy of Ukraine: state, problems, prospects: analytical report]. *Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen*. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2016-09/kultu_dypl-26841.pdf [in Ukrainian].
17. Stratehiia publichnoi dyplomatii Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy na 2021–2025. [Public diplomacy strategy of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine for 2021–2025]. *Ukhvaleno Nakazom MZS vid 24.03.2021*. 5–6. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/public-diplomacy-strategy.pdf>. [in Ukrainian].
18. Stratehiia Ukrainського інституту на 2020–2024 roky (2022) [Strategy of the Ukrainian Institute for 2020–2024] / Uporiad. V. Sheiko, T. Filevska. URL: <https://ui.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/strategy-ukrainian-institute-3.pdf> [in Ukrainian].
19. Ukraina uviishla do skladu Komitetu Vsesvitnoi spadshchyny YuNESKO. (2023). [Ukraine became a member of the UNESCO World Heritage Committee]. *Ofitsiynyi sait Ministerstva kultury ta informatsiinoi polityky*. URL: <https://mcip.gov.ua/news/ukrayina-uvijshla-do-skladu-komitetu-vsesvitnoyi-spadshhyny-yunesko> [in Ukrainian].
20. Ukrainyskyi instytut. Kulturna dyplomatiia. [Ukrainian Institute. Cultural diplomacy]. *Ofitsiynyi sait*. URL: <https://ui.org.ua/main/projects/> [in Ukrainian].
21. Ukrainyskyi kulturnyi fond [Ukrainian Cultural Fund]: *ofitsiynyi sait*. URL: <https://ucf.in.ua/news/29082023> [in Ukrainian].
22. Tsviaty V. H. (2020). Kulturni i kreatyvnii industrii v umovakh politstrychnoho svitoustroiu XXI stolittia: instytutsionalnyi i polityko-dyplomatychnyi dyskursy. [Cultural and creative industries in the conditions of the polycentric world system of the 21st century: institutional and political-diplomatic discourses]. *Kulturolohichniy almanakh*. Vypusk 13. 106–110. [in Ukrainian].
23. Shalenna N. (2021). Proiekt kulturnoi dyplomatii Ukrainy u 2018–2020 rokakh yak instrument formuvannia pozytyvnoho imidzhu derzhavy. [Proiekt kulturnoi dyplomatii Ukrainy u 2018–2020 rokakh yak instrument formuvannia pozytyvnoho imidzhu derzhavy]. *Ukraina v umovakh transformatsii mizhnarodnoi systemy bezpeky. Materialy mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsii (Lviv, 13–14 travnia 2021)*. Lviv: Fakultet mizhnarodnykh vidnosyn LNU im. I. Franka. 138–142. [in Ukrainian].
24. Shamborovskyi H., Musiienko N. (2015). Zavdannia i mozhyvosti kulturnoi dyplomatii u rozvytku suchasnoi derzhavy ta instytutiv hromadskoho suspilstva v Ukraini. [Tasks and opportunities of cultural diplomacy in the development of the modern state and public society institutions in Ukraine]. *Ahora*. 14. 92. [in Ukrainian].
25. Sheiko V. (2021). Investytsii v kulturu, osvitu ta kulturnu dyplomatiuu maiut buty spivmirnymy z vlyvanniamy v oboronnu infrastrukturu, armiiu chy rozvidku. [Investments in culture, education and cultural diplomacy should be commensurate with investments in defense infrastructure, army or intelligence]. *Ukrainskyi tyzhden. Kultura*. URL: <https://tyzhden.ua/volodymyr-shejko-investytsii-v-kulturu-osvitu-ta-kulturnu-dyplomatiuu-maiut-but-y-spivmirnymy-z-vlyvanniamy-v-oboronnu-infrastrukturu-armiiu-chy-rozvidku/> [in Ukrainian].
26. Sheiko V. (2009) Kultura ta hlobalizatsiia: komparatyvistskyi analiz. [Culture and globalization: a comparative analysis]. *Kulturolohichna dumka*. 1. 73–79. [in Ukrainian].
27. Creative Enterprise Ukraine. *Official site House of Europe*. URL: <https://houseofeurope.org.ua/programme/creative-enterprise-ukraine>
28. Cultural Diplomacy, Political Influence, and Integrated Strategy in Strategic Influence: Public Diplomacy, Counter-propaganda, and Political Warfare, ed. Michael J. Waller (Washington, DC: Institute of World Politics Press, 2009), 74.
29. Global Soft Power Summit (2023): *official site*. URL: <https://brandfinance.com/events/global-soft-power-summit-2023>
30. Jora Lucian. (2013). New Practices and Trends in Cultural Diplomacy. *Political Science and International Relations*. vol. 10, no. 1. 43–52.
31. Nye J. S. (2008). Public Diplomacy and Soft Power. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616, P. 94. URL: <http://www.jstor.org/stable/25097996>.
32. The Salzburg Statement on the Future of Cultural Diplomacy. (2022). URL: https://issuu.com/salzburgglobal/docs/salzburgglobal_statement_culture.
33. UNITED24: *official site*. URL: <https://u24.gov.ua/uk/about> [in Ukrainian].
34. Where to find the Soloveiko Songbirds (2023): *official site Visit Liverpool*. URL: <https://www.visitliverpool.com/blog/post/where-to-find-the-soloveiko-songbirds/>